

Open Monumentendag Hoogeveen 2012: Groen van Toen

Deel 1: Aan de wandel / op de fiets door Hoogeveen

AAN DE WANDEL
(of toch op de fiets?)
DOOR HET HART VAN
HOOGVEEN

Zaterdag 8 september

Bentinckskerk

Een prachtig voorbeeld van hergebruik is de Bentinckskerk, Bentinckslaan 78 te Hoogeveen. De kerk is een officieel monument (Monumentnummer 507296) maar werd door de geloofsgemeenschap verlaten. Wat te doen? De nieuwe gebruiker werd Promens Care. Deze bracht hier diverse diensten onder. Zo hebben de Inloop en werkprojectenklussendienst samen met steunpunten voor cliënten van Promens Care die ambulant wonen (zelfstandig met begeleiding) er hun werk- en/of kantoorruimte gevonden. Bij de Inloop kunnen mensen met een psychiatrische beperking vrijblijvend binnenlopen voor een praatje, een kopje koffie, een maaltijd en het internet-café. Indien gewenst kan men meedoen aan allerlei activiteiten. Kent u het project Gered Gereedschap? En hoe oud gereedschap weer gebruiksklaar wordt gemaakt? Weet u hoe men samenwerkt met de Smederijen? Ieder project vraagt om eigen ruimten en dit alles bij elkaar en dit alles gaf een prachtige nieuwe bestemming aan de oude kerk. Vandaag is er open dag. Kom binnen en oordeel zelf....

Van Brinkstraat tot Kruis

Er is een mooie wandeling te maken door het hart van Hoogeveen. De auto kunt u kwijt op het Prins Mauritsplein. U kunt hier gratis lang parkeren. Het plein is bereikbaar via de Industrieweg en de Willemskade.

Via de westkant van het plein loopt een weggetje naar het Klooster. Dit Karmelietenklooster hield de eerste Heilige Mis hier op 12 februari 1905. Het gebouw is gebouwd naar een ontwerp van Architect Croonen uit Almelo. Wie voor de statige hoofdingang staat ziet een bijna on-Hoogeveens beeld van indrukwekkende bouw en allure. Na het vertrek van de kloosterlingen heeft het pand al diverse bestemmingen gehad, waaronder enkele malen als klooster van Sinterklaas. De definitieve herbestemming wil nog maar niet echt lukken. De kloosterlingen vertrokken, maar lieten een parochie achter. Die vond onderdak in de nieuwe Rooms Katholieke kerk aan het begin van de Blankenslaan, waar u al doende straks langs zult lopen.

We wandelen naar het zuiden. De firma Dijkers (Brinkstraat 22) zit in een voor Hoogeveen uniek pand: Jugendstil met prachtige Art Deco tegeltableaus in de voorgevel. Deze drankenhandel heeft vandaag het proeflokaal open. In het proeflokaal kunt u bijzonder likeuren en advocaat proeven! Bij de bouw in 1912 was het pand bedoeld als distilleerderij. Er wordt nu nog steeds advocaat gemaakt.

Toen Hoogeveen nog het centrum was van een Kantongerecht werd daarvoor een nieuw gerechtsgebouw neergezet (Brinkstraat 26). Anders dan op de gevel is vermeld was de architect Willem Cornelis Metzelaar, hoofdingenieur van de gevangenissen en rechtsgebouwen bij het departement van justitie. Het gebouw is nu hoofdgebouw en zaal van samenkomst van de Evangelische Gemeenschap.

Open Monumentendag Hoogeveen 2012: Groen van Toen

Deel 1: Aan de wandel / op de fiets door Hoogeveen

Op de hoek met de Willemskade vinden we een grote gedenksteen. De steen is een mooi voorbeeld van hergebruik. Hij werd geplaatst in 1925 omdat de historicus Albert ten Heuvel het jaar daarvoor had aangegeven dat Hoogeveen in 1625 gesticht zou zijn. Een mooi gedenkteken dus voor een vermeend 300-jarig bestaan. Ten Heuvel wist al in 1925 dat het verhaal toch niet klopte, maar alle feestelijkheden gingen door. Hoogeveen is later gesticht. Dat neemt niet weg dat er in 1625 een contract werd opgesteld dat van belang was voor de uiteindelijke stichting, net als contracten uit 1551, 1616, 1630 en 1631 dat waren. Het gedenkteken is er nu dus een waarmee stil gestaan kan worden bij alle contracten.

We wandelen verder langs de oostkant van de Hoofdstraat. Vanaf de eerste woning, op de hoek, tot en met het Museum de 5000 Morgen, wandelen we over het terrein van het voormalige landgoed Venendal. In het museum is een flyer voor u aanwezig, waarop u in het kort de geschiedenis van het landgoed Venendal geschetst vindt. De grond is opgesplitst en heeft diverse nieuwe bestemmingen gekregen.

Op de woningen die we nu op het landgoed vinden zien we in het kort hun ontstaansgeschiedenis vermeld. We zien dat dit stukje Hoogeveen werd gebouwd en bewoond door de besturende bovenlaag. Hier woonde de directeur van de Drentse Kanaal Maatschappij (no.1), de burgemeester van Hoogeveen (no.5), Claas Pet, van de Hoogeveense Courant en de boekhandel (no.7) en de Van Holthe tot Echtens. Even na het landgoed Venendal lezen we over een vervenersfamilie en een rozenkweker. Let op de bordjes. Overigens is no.7 niet meer het oude pand, maar een nieuw pand in oude stijl. Op die plaats stond ooit het hoofdhuis van het landgoed

Venendal. Dat werd later gebruikt als boerderij.

In het Museum de 5000 Morgen zitten enkele van de oudste bouwfragmenten van Hoogeveen. Kijk eens in de 17e

eeuwse kelder. Het pand was oorspronkelijk het oude koetshuis van het landhuis Venendal, dat later het hoofdhuis werd. Het museum geeft een beeld van de cultuur en de geschiedenis van Hoogeveen en omstreken. Open van 10.00-17.00. In het voorste gedeelte van het gebouw zit het TIP, waar de toerist informatie vindt. Henk Jonker is een van de vroegere bewoners van dit pand. Hij is vandaag uw gastheer in het museum en kan vertellen over de dagen dat het pand nog werd bewoond.

Gaan we verder zuidwaarts, langs enkele al genoemde panden en het culturele centrum dat genoemd is naar onze Tamboer, dan zien we op de westkant van de Hoofdstraat (no. 68 en 70) twee woningen van Joodse families. In no.70 zat ooit slagerij Van Velzen.

We wandelen via de Grote Kerkstraat naar het oosten. Al vanaf de 17e eeuw was deze straat dermate in gebruik voor vertier, ook op de zondagmorgen, dat het Hoogeveen toen hielp aan een positie met een luchtje. Nergens in Drenthe werd de zondag zo ontheiligd als in Hoogeveen, werd in 1671 bij kerkvisitatie geconstateerd. Er werd gekocht en verkocht alsof het een marktdag was. Van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat waren er drinkpartijen. Overigens niet alleen in de Grote Kerkstraat. Sommige panden kennen een bijzondere geschiedenis. "Hare Majesteit", mooie naam, let maar eens op onderweg, was vanaf 1909 het wachtlokaal van de EDS, de stoomtram.

Open Monumentendag Hoogeveen 2012: Groen van Toen

Deel 1: Aan de wandel / op de fiets door Hoogeveen

De 19e eeuwse Remonstrantse Kerk aan de Grote Kerkstraat is vandaag het domein van fotograaf Albert Klok. Hij maakt zogenaamde 'leftovers'. Wat dat is, dat is de moeite waard om zelf te ontdekken...

De Grote Kerk is vandaag beschikbaar als stiltecentrum. Even lekker rustig in de banken zitten, genietend van het in 1804/1806 afgeronde gebouw. Er is een flyer aanwezig. De geschiedenis gaat nog veel verder terug. De kerk was eeuwenlang het hoofdcentrum van de Hervormden ter plaatse. In en op de zuidkant van de kerk werden tot 1829 de Hoogeveense doden begraven. Ze liggen er nog steeds. Bijzonder hergebruik: hier is nu jaarlijks in het startweekend een volleybaltoernooi.

Vanuit de Grote Kerk liep vanaf het midden van de 17e eeuw de tamboer door Hoogeveen, als ter kerke werd opgeroepen, als dorpsomroeper en bij brand. Ook vandaag loopt de tamboer door Hoogeveen. Er is een flyer aanwezig in de Grote Kerk. De Tamboer wordt in stand gehouden door de Historische Vereniging Die Luyden van 't Hooge Veene.

Oostelijk van de Grote Kerk vinden we de eerste Joodse begraafplaats van Hoogeveen. Er zijn nog twee zerken, maar weet wel dat er nog steeds honderden doden rusten in deze aarde. Wie er loopt kan niet ontkomen aan de Hoogeveense molen 'De Zwaluw'. Deze molen is vandaag als vanouds in bedrijf. De tijd valt weg als we de oude raderen zien draaien en het meel door de vingers voelen glijden. Er is een flyer aanwezig.

We wandelen terug naar de Hoofdstraat, via de Van Echtenstraat. Op de Hoofdstraat staat daar een kiosk van een bijzonder type. Hij valt onder de wederopbouwarchitectuur. Ooit stond

Nederland land er vol mee, nu is het een van de allerlaatste exemplaren.

Aan het Kerkplein, bij de Hoofdstraat, zit de Hoofdstraatkerk. Deze kerk is uitgeroepen tot mooiste kerk van Drenthe. De laat-19e-eeuwse Hoofdstraatkerk was lang het hoofdcentrum van de Gereformeerden ter plaatse. Vandaag zijn er diverse muzikale verrassingen in de kerk. Om 14.00 uur en 15.00 uur is er een orgelconcert.

Even zoeken, maar ergens er tegenover, op de westkant van de Hoofdstraat, in één van de vele stegen die er van oudsher al waren, vinden we het bordje "Westerkerkstraat". Vroeger een straatje met eenkamerwoningen. In de 19e eeuw was hier achter in het straatje een kerk, de kerk van de Dolerenden. De kerk fuseerde met de 'gewone' Gereformeerden. In het begin van de 20e eeuw werd hier een acyteleengasfabriek gebouwd. Er stond een grote gashouder bij. Nu vinden we hier een bloemenatelier, de firma Nauta. Nog steeds dus een vorm van gasproductie, maar nu om de geur..... Wie het bloemenatelier binnenwandelt, voelt het verleden op zich afkomen, al is het alleen al door de venstertjes.

Twee bijzondere panden tegenover elkaar: "De koffiepote" (Hoofdstraat 81) zit in de voormalige koffiebranderij van de familie Pet. Waar we nu koffie en andere waren kunnen genieten zat toen ook een winkeltje met exclusieve zaken. "Perry Sport" (Hoofdstraat 110) zit in het voormalige hotel Victoria. Men heeft oude foto's gebruikt bij de renovatie van de gevel. De veranda van het hotel is verplaatst van de begane grond naar de 1e verdieping en daardoor ruikt het wel naar Victoria, maar lijkt het dus niet meer Victoria.

Open Monumentendag Hoogeveen 2012: Groen van Toen

Deel 1: Aan de wandel / op de fiets door Hoogeveen

De computerzaak van de huidige firma Pet staat op de plaats waar o.a. het pand heeft gestaan van apotheker Radijs (Hoofdstraat 120). Hij stond model voor Anijs uit de roman “Publieke Werken” van Thomas Rosenboom. Het bleef bij ‘model’, want de prachtige roman rammelt historisch aan alle kanten, maar het zette Hoogeveen wel literair op de Nederlandse kaart.

Nog twee bijzondere panden tegenover elkaar: “Okay”, Hoofdstraat 148, was tot net voor de Tweede Wereldoorlog het gemeentehuis. Er stond een dakruiter, een torentje met een klok, bovenop. De huidige eigenaar wil dat torentje graag weer terug. “Inter-sport”, Hoofdstraat 165/167) zit in het pand van het postkantoor. In de oorlog werkte daar o.a. Henk Raak. Die liet zich ‘overvallen’ door enkele kameraden van hem, zodat die een schat aan bonkaarten in handen kregen. Uiteindelijk is Henk daarvoor gefusilleerd. De brandkast waar de bonnen in lagen is er nog... onder de grond in het pand zelf. Hij was te log en te zwaar om af te voeren. De huidige eigenaar heeft het pand aan de buitenkant weer terug verbouwd in een stijl die past bij het oude postkantoor.

Terug in oudere tijden komen we ook via de drie oudste gevels van Hoogeveen, die rond het Kruis, de zuidpunt van de Hoofdstraat. Het café ’t Olde Schippershuus is gebouwd in 1633. Het was toen het eerste gebouw van Hoogeveen. Er is een flyer aanwezig. 17e eeuwse elementen zitten nog steeds in de muren verwerkt. En wat vinden we van de eeuwenoude balken?

Even westelijker aan de Schutstraat vinden we een gevelsteen met het jaartal 1703 (foto). Maar het pand zelf is ouder. Ook daar is een flyer aanwezig.

Alle panden er tussenin zijn van 17^e eeuwse oorsprong. Dat geldt trouwens ook voor het pand van de schoenmaker naast het Schippershuus. We zien bijzondere 19e en 20e eeuwse elementen in het gebouw, maar het gaat terug op de 17e eeuw. Een blik naar de overzijde van het Kruis: Het Huis met de Duivengaten is gebouwd rond 1660. Er is een flyer aanwezig. Momenteel zit er in het gebouw een Grand Café.

Tot zover de kern van de gemeente. In de buitengebieden is zowel per fiets als per auto bereikbaar:

In het pand Krakeel 31 bent u welkom in de “Fleurige Bedstee”. Deze woning werd in zijn oorspronkelijke vorm gebouwd rond 1748. De eerste bewoners waren Seine Gosens en Wichtertien Arents Schonewille. Dat zal u niet veel zeggen, tenzij u natuurlijk Seinen heet en er vanaf stamt. De familie speelde een rol in de Nijkerker Beweging (1751), de Afscheiding (1835) en tijdens het ontstaan van de Vergadering van Gelovigen, in de 20^e eeuw. Hun woonhuis is eigenlijk nog steeds aanwezig.

Hollandscheveldse Opgaande no. 6. Hier werd rond 1765 een veenkoloniaal boerderijtje gebouwd. Het gerestaureerde pand is door de huidige bewoners gedeeltelijk in de stijl van rond de Tweede Wereldoorlog intact gehouden. U bent van harte welkom van 10.00-16.00 uur. In de schuur wordt vandaag werk tentoon gesteld van Niesje Metselaar-Lunenborg. Niesje schildert veel landschappen en staat ook bekend om de oude panden van Hollandscheveld en omstreken, die ze vanaf zwart-wit-foto’s in kleur weer tot leven wist te brengen.

**Open Monumentendag Hoogeveen 2012: Groen van Toen
Deel 1: Aan de wandel / op de fiets door Hoogeveen**

